

International Culture of Criticism and Tolerance Ethics Symposium in Islamic Thought -III-

(M. XII. - XIX. Century)

(28-29 May 2021 Muş-Turkey)

Hüseyin DOĞAN*

Abstract

From the time that human beings were created as a social entity, they sought ways to talk and engage in dialogue with the other. Speaking with the other party, making dialectics and even discussing (jadal), people have discovered the value of understanding, interpretation and science. So much so that it is a human deed to be able to empathize and tolerate the other person in order to understand them. For, to tolerate is to develop the language of empathy by respecting the beliefs, opinions and approaches of the other party or the other on the one hand, and to be able to tolerate the criticism and criticism of the subject/person by understanding them on the other hand. Undoubtedly, the thought of Islam expresses a vast pool in which the dialectical language and negotiation understanding at the scientific level are performed at the highest level. In the Islamic tradition of thought, many scholars and intellectuals distinguished with their beliefs, opinions and thoughts have made efforts to understand and evaluate the other person well in almost all scientific discussions and debates they have done with the counterparty. Because any attempt of meaning and interpretation to be made without understanding and evaluating the other or the other well will not produce any useful and meaningful product as a result, and will deeply shake the goal and courtesy of science.

In this article, a very valuable and meaningful International Symposium, which was organized by Muş Alparslan University Faculty of Islamic Sciences and pointed to the scientific and scientific reality we tried to express above, was introduced. Such a study, in which the scientific and intellectual activities of a certain period of Islamic thought tradition (M. XII.-XIX. Century) are evaluated by the Organizing Committee, is extremely important for the Islamic world, especially our country.

Keywords: Religious, Human, Moral, Culture, Empathy, Dialectical.

* Associate Professor, University of Kafkas Faculty of Theology, Department of Basic Islamic Sciences, Branch of Kalam and History of Islamic Sects, Kars, Turkey.

Doç. Dr., Kars Kafkas Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi, Temel İslâm Bilimleri Bölümü, Kelâm ve İslâm Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı, Kars, Türkiye.

huseyindogan5555@hotmail.com

ORCID 0000-0002-3509-5340

Type / Türü: Symposium Promotion / Sempozyum Tanıtım

Received / Geliş Tarihi: 30 May / Mayıs 2021

Accepted / Kabul Tarihi: 01 June / Haziran 2021

Published / Yayın Tarihi: 11 July / Temmuz 2021

Volume / Cilt: 8; Issue / Sayı: 16; Pages / Sayfa: 938-944.

Suggested ISNAD Citation: Hüseyin Doğan, "İslâm Düşüncesinde Eleştiri Kültürü ve Tahammül Ahlâkı Uluslararası Sempozyumu -III- (M. XII.-XIX. Yüzyıl Arası), 28-29 Mayıs 2021 Muş-Türkiye", *Kafkas Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, 8/16 (Temmuz-July 2021), 938-944. www.dergipark.org.tr

İslâm Düşüncesinde Eleştiri Kültürü ve Tahammül Ahlâkı Uluslararası Sempozyumu -III-

(M. XII. – XIX. Yüzyıl Arası)

(28-29 Mayıs 2021 Muş-Türkiye)

Hüseyin DOĞAN

Öz

İnsanoğlu toplumsal bir varlık olarak yaratıldığı dönemden itibaren karşındaki ile konuşma ve diyaloga geçmenin yollarını aramıştır. Karşındaki muhatapla konuşan, diyalektik kuran hatta tartışan insan, bu sayede anlamının, yorumlamanın ve ilmin de kıymetini keşfetmiştir. Öyle ki karşısındaki kişiyi anlamak için onunla empati kurup tahammül gösterebilmek insanî bir edemdir. Zira tahammül etmek, bir taraftan karşı tarafın veya ötekinin inanç, görüş ve yaklaşımlarına saygı duyarak empati dilini geliştirmek, diğer yandan da özne/insanın kendisine yönelttiği eleştiri ve tenkitleri anlayışla karşılayarak tolere edebilmenin imkânını oluşturabilmektir. Hiç kuşkusuz İslâm düşüncesi, ilmî düzeyde diyalektik dilin ve müzakere anlayışının en üst seviyede icrasının ortaya konduğu engin bir havuzu ifade etmektedir. İslâm düşünce geleneğinde inanç, görüş ve düşünceleriyle temayüz etmiş birçok ilim ve fikir insanı, karşı muhatapla yapmış oldukları hemen hemen bütün ilmî cedel ve münazaralarda karşdakini iyi anlama ve değerlendirmenin gayretinde olmuşlardır. Çünkü karşısındakini veya ötekini iyi anlayıp değerlendirmeden yapılacak her türlü anlam ve yorum girişimleri, sonuç olarak ortaya yararlı ve anlamlı herhangi bir ürün çıkarmayacağı gibi ilmin hedef ve nezaketini derinden sarsacaktır.

Bu yazıda, Muş Alparslan Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesince organize edilen ve yukarıda ifade etmeye çalıştığımız ilmî ve bilimsel gerçekliğe işaret eden çok değerli ve anlamlı Uluslararası bir Sempozyumun tanıtımı gerçekleştirilmiştir. Organizasyon Komitesince, İslâm düşünce geleneğinin belli bir döneminin (M. XII.-XIX. Yüzyıl) ilmî ve fikri faaliyetlerinin değerlendirilmesinin yapıldığı böylesi bir çalışma, en başta ülkemiz olmak üzere İslâm âlemi için son derece önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Din, İnsan, Ahlâk, Kültür, Empati, Diyalektik.

GİRİŞ

“Uluslararası İslâm Düşüncesinde Eleştiri Kültürü ve Tahammül Ahlâkı -III- (M. XII.-XIX. Yüzyıl Arası)” isimli Sempozyum, 28 Mayıs 2021 Cuma günü sabah saat 09:30’da Online Ortamda (Çevrimiçi) başladı. Daha sonra Sempozyum Düzenleme Kurulu adına Muş Alparslan Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Tecelli KARASU tarafından Sempozyumun düzenlenmesi ve maksadı icrasını esas alan bir “Selâmlama” konuşması yapıldı. Ardından, ikinci selâmlama konuşması ise, İSAV adına Prof. Dr. Bedrettin ÇETİNER tarafından gerçekleştirildi. Sempozyumun açılışındaki son “selâmlama” konuşması, Muş Alparslan Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Fethi Ahmet POLAT’ındı. POLAT konuşmasında, böylesine büyük bir organizasyonda İlahiyat Fakülteleri’nden çok değerli ve saygın bilim adamları ile aynı sofranın etrafına oturmaktan ve kendilerinin ilmî birikimlerinden istifade etmekten son derece memnun olduklarını ifade etti. Bu Sempozyum dolayısıyla ilâhiyat ve diğer dinî kurumlar özelinde birçok ilmî ve bilimsel verilerin ilim dünyasıyla paylaşılacağını dile getiren POLAT, en başta Sempozyum

Düzenleme Kurulu olmak üzere emeği ve hizmeti geçen bütün idarî ve akademik personele teşekkür ederek konuşmalarını tamamladılar.

Selâmlama ve protokol konuşmalarından sonra Sempozyumun ilk ayağını oluşturan **Açılış Konferansına** geçildi. Açılış Konferansını, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Şaban Ali DÜZGÜN, "*Hakikat-Mutabakat ve Yanlışlayarak İlerleme Üzerine*" başlıklı sunumuyla çevrimiçi olarak gerçekleştirdi.

28 Mayıs 2021 Cuma günü saat 11:00-12:00'da ise Oturum Başkanlığını Muş Alparslan Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Abdülcelil BİLGİN'in yaptığı "**Açılış Oturumu**"na geçildi. Açılış Oturumunda Prof. Dr. Şinasi GÜNDÜZ, "*Farklılıklara Tahammül Bağlamında İslâmî Gelenek ve Batı*" başlıklı bir tebliğ sunarken, bu oturumda Prof. Dr. Hasan KAYIKLIK, "*Dinî Hayatın Belirleyicileri ve Ahlâkî Yansımaları*" konulu tebliğini arz ettiler. Açılış Oturumunun son tebliğcisi olan Prof. Dr. Mehmet Sait REÇBER de "*Eleştiri ve Tahammülün Mantığı Üzerine*" başlıklı sunumunu yaparak Soru-Cevap kısmına geçildi ve karşılıklı yapılan değerlendirme ve müzakerelerden sonra oturum tamamlandı.

2. OTURUMLAR

2.1. I. Oturum

28 Mayıs 2021 Cuma günü öğleden sonra saat 14:00'da başlayan ve 15.00'da sona eren I. Oturumların **Oturum I/A** kısmının ana başlığı **Mezhep İçi Tartışmalarda Eleştiri Örnekleri** idi. Oturum Başkanlığını Doç. Dr. Mehmet SALMAZZEM'in yaptığı bu oturumda Doç. Dr. Mehmet Aziz YAŞAR, "*Şâfiî Mezhebinde Mezhep İçi Eleştiri Kültürüne Bir Örnek Olarak İsnevî'nin Nevevî'ye Eleştirisi*" başlıklı bir tebliğ sunarken; Doç. Dr. Bedri ASLAN da "*Nevevî'nin Mezhep İçi Tenkitleri Bağlamında Râfiî'ye Yönelttiği Eleştiriler (Ravzatu't-Tâlibîn Adlı Eser Örneğinde)*" başlıklı tebliğini dinleyicileriyle paylaştı. Bu oturumda daha sonra Dr. Öğr. Üyesi Mahsum ASLAN, "*Mezhep İçi Tartışma Örneği: İbn Hacer el-Heytemî İbn Ziyâd el-Yemenî Tartışması*" başlıklı tebliğini takdim etti ve ardından bu oturumun Soru-Cevap bölümüne geçildi.

28 Mayıs 2021 Cuma günü öğleden sonra saat 14:00'da başlayan ve 15.00'da sona eren I. Oturumların **Oturum I/B** kısmının ana başlığı **Tasavvufta Eleştiri Kültürü** idi. Oturum Başkanlığını Doç. Dr. Tecelli KARASU'nun yaptığı bu oturumda Dr. Öğr. Üyesi Mesut YİĞİT, "*Muhammed Emin Erbilî'nin Tenvîru'l-Kulûb Adlı Eserinde Tasavvuf Anlayışı*" başlıklı bir tebliğ sunarken; Dr. Ömer ÖZGÜL de "*İbnü'l-Arâbî'de Tahammül Ahlâkı: İlâh-ı Mutlak/Mu'tekâd Anlayışı ve "Öteki"ne Bakış*" başlıklı tebliğini dinleyicileriyle paylaştı. Bu oturumda daha sonra Arş. Gör. Emrah BAŞ, "*İbnü'l-Arâbî'nin Firavun'un İmânı Konusundaki Görüşleri Etrafında Şekillenen Bir Polemik: Aliyyü'l-Kârî'nin Celâleddîn ed-Devvânî Eleştirisi*" başlıklı tebliğini takdim etti ve ardından bu oturumun Soru-Cevap bölümüne geçildi.

2.2. II. Oturum

28 Mayıs 2021 Cuma günü öğleden sonra saat 15:30'da başlayan ve 16.30'da sona eren II. Oturumların **Oturum II/A** Kısımının ana başlığı **Kelâmî Düşüncede Eleştirel Yaklaşımlar** idi. Oturum başkanlığını Doç. Dr. Mahsum AYTEPE'nin yaptığı bu oturumda Doç. Dr. Hüseyin DOĞAN, "*İbn Hazm'da Din-Siyaset İlişkisi ve Politik Teolojisinin Temelleri Üzerine*" başlıklı bir tebliğ sundular. Daha sonra Doç. Dr. Metin YILDIZ, "*Gazzâlî ve İbn Melâhimî'nin İbn Sînâ Eleştirileri: Tehâfütü'l-Felâsife ve Tuhfetü'l-Mütekellimîn Bağlamında Bir Değerlendirme*" başlıklı bir sunum yaparken; Dr. Öğr. Üyesi Charif MURAD ise, "*Gazzâlî Özelinde Kelâmcıların Diğer Muhaliflerini Reddetme Sebepleri*" başlıklı tebliğini arz ederek sunum tamamlandı ve ardından bu oturumun Soru-Cevap bölümüne geçildi.

28 Mayıs 2021 Cuma günü öğleden sonra saat 15:30'da başlayan ve 16.30'da sona eren II. Oturumların **Oturum II/B** Kısımının ana başlığı **Arap Dilinde Eleştiri Üslubu** idi. Oturum başkanlığını Dr. Öğr. Üyesi Yusuf AYDIN'ın yaptığı bu oturumda Prof. Dr. Mehmet Şirin ÇIKAR ile Öğr. Gör. Cihangir ECER birlikte, "*Arap Gramer İlmî Çalışmalarında Eleştiri: Bataleyvsi Örneği*" başlıklı tebliğlerini ortaklaşa icra ettiler. Daha sonra Öğr. Gör. Dr. Yasser Ali Muhammed Ali tarafından, "*İslâm Düşüncesinde Mûsâmaha Ahlâkı ve Tenkit Geleneği*" başlıklı bir sunum yapılırken; Dr. Öğr. Üyesi Mahmud GAVSANÎ ise, "*Ebû Hayyân el-Endülisî'nin İbn Mâlik Sâhib el-Ülfîyye'yi Eleştirisi*" başlıklı tebliğini arz ederek sunum tamamlandı ve ardından bu oturumun Soru-Cevap bölümüne geçildi.

2.3. III. Oturum

28 Mayıs 2021 Cuma günü öğleden sonra saat 17:00'da başlayan ve 18.00'da sona eren III. Oturumların **Oturum III/A** Kısımının ana başlığı **Hadis İlminde Yöntem Arayışları** idi. Oturum başkanlığını Prof. Dr. İbrahim KUTLUAY'ın yaptığı bu oturumda Doç. Dr. Recep ASLAN, "*Çağdaş Bazı Müslüman Araştırmacıların Sünnet Kavramına Bakış Açıkları*" başlıklı bir tebliğ sundular. Daha sonra Dr. Öğr. Üyesi Şuayip SEVEN, "*Hadiste İctihat Özgürlüğüne Getirilen Sahihayn Sınırının Sosyo-Kültürel Anlamı*" başlıklı bir sunum yaparken; Dr. Mustafa YÜCEER de "*Modern Dönem Muhaddislerin Eleştiri Yöntemleri (Gumârî'nin Münâvî'ye Yönelttiği Tenkitler Örneğinde)*" başlıklı tebliğini sunarak sunum tamamlandı ve ardından bu oturumun Soru-Cevap bölümüne geçildi.

28 Mayıs 2021 Cuma günü öğleden sonra saat 17:00'da başlayan ve 18.00'da sona eren III. Oturumların **Oturum III/B** Kısımının ana başlığı **Tefsir İlminde Eleştiri Geleneği** idi. Oturum başkanlığını Prof. Dr. Fethi Ahmet POLAT'ın yaptığı bu oturumda Dr. Öğr. Üyesi Abdullah ÖZCAN, "*İbn Kesir'in İsrâiliyyât Eleştirisi*" başlıklı bir tebliği dinleyicilerle paylaştı.

Daha sonra Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Sait SICAK tarafından, "*Tefsir Üslûp-Usûlünden Reddiye/Apoloji Üslûp-Usûlüne Geçiş ve Tefsir Geleneğine Etkileri: Takıyyüddîn İbn Teymiyye Örneği*" başlıklı bir sunum yapılırken; Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin TOPAL da "*Ebû Ca'fer et-Tûsî'nin Tefsirinde İtikâdî Mezheplere Yönelik Bazı Eleştirileri*" başlıklı tebliğini arz ederek sunum tamamlandı ve ardından bu oturumun Soru-Cevap bölümüne geçildi.

2.4. IV. Oturum

28 Mayıs 2021 Cuma günü öğleden sonra saat 18:30'da başlayan ve 19.30'da sona eren IV. Oturumların **Oturum IV/A** Kısımının ana başlığı **Felsefe-Tasavvuf İlişkisi ve Eleştirel Yaklaşımlar** idi. Oturum başkanlığını Doç. Dr. Rafiz MANAFOV'un yaptığı bu oturumda Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Burak ÇAKIN, "*Şeyhülislâm Yahyâ Divânî'nda Yüzeysel ve Yanlış Din Anlayışının Eleştirisi*" başlıklı bir tebliğ sunarken; Dr. Öğr. Üyesi Ersan TÜRKMEN ise, "*XVII. Asırda Felsefî Tenkit: Muhammed Bâkır Mîr Dâmâd'ın Eleştirel Yaklaşımı*" başlıklı bir sunum yaptılar. Ardından Dr. Mahmut MEÇİN de "*Molla Sadrâ'nın Tasavvuf Yorumu ve Dönemin Mutasavvıflarına Yönelik Eleştirileri*" başlıklı tebliğini sunarak sunum tamamlandı ve ardından bu oturumun Soru-Cevap bölümüne geçildi.

28 Mayıs 2021 Cuma günü öğleden sonra saat 18:30'da başlayan ve 19.30'da sona eren IV. Oturumların **Oturum IV/B** Kısımının ana başlığı **Fıkıh Usulünde Eleştiri Üslubu** idi. Oturum başkanlığını Dr. Öğr. Üyesi Sadrettin BUĞDA'nın yaptığı bu oturumda Doç. Dr. Ahmet AYDIN, "*18. Yüzyıl Medinesi'nde Mezhebe Yönelik Eleştiriler: Füllânî Örneği*" başlıklı bir tebliği dinleyicilerle paylaştı. Daha sonra Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ÇİL tarafından, "*Fıkıh Usulü Eserlerinde Saygı ve Eleştiri Üslubu: İbn Melek'in Şerhu'l-Menâr'ı Örneği*" başlıklı bir sunum yapılırken; Arş. Gör. Şeyma YEŞİLYAYLA da "*Üsmendî'nin Tarîkatü'l-Hilâf f'l-Fıkhi Beyne'l-E'immeti'l-Eslâf İsimli Eseri Özelinde Tartışma Türlerinin Fıkıha Uygulanması*" başlıklı tebliğini arz sundular ve daha sonra bu oturumun Soru-Cevap bölümüne geçildi.

2.5. V. Oturum

29 Mayıs 2021 Cumartesi günü sabah saat 10:00'da başlayan ve 11.00'da sona eren V. Oturumların **Oturum V/A** Kısımının ana başlığı **İslâm Felsefesinde Din ve Ahlâk Tartışmaları** idi. Oturum başkanlığını Doç. Dr. Hüseyin DOĞAN'ın yaptığı bu oturumda Dr. Öğr. Üyesi Elif Nur Erkan BALCI, "*Gazzâlî'nin Antik Yunan Ahlâk Felsefesini Alımlayışı: İhyâ'da Felsefî Erdemler Bir Reddedişe Mi Yoksa Bir Yerleştirilmeye Mi Maruz Kaldı?*" başlıklı bir tebliğ sunarken; Dr. Öğr. Üyesi İbrahim AKSU ise, "*Tahammül Kavramının Bileşeni Olarak İhtimâl Erdemi: Klasik Dönem Sonrası İslâm Ahlâk Felsefesi Çerçevesinde Bir İnceleme*" başlıklı bir sunum yaptılar. Bu oturumda, Arş. Gör. Dr. İbrahim YILDIZ ile Arş. Gör. Nesim

ASLANTATAR ortaklaşa, "*İbn Rüşd'ün Faslu'l-Makal Risâlesi Bağlamında Felsefe-Din Çelişmezliği*" başlıklı tebliğlerini sunarak sunum tamamlandı ve ardından bu oturumun Soru-Cevap bölümüne geçildi.

29 Mayıs 2021 Cumartesi günü sabah saat 10:00'da başlayan ve 11.00'da sona eren V. Oturumların **Oturum V/B** Kısımının ana başlığı **Hadis İlminde Usul Tartışmaları** idi. Oturum başkanlığını Doç. Dr. Recep ASLAN'ın yaptığı bu oturumda Prof. Dr. İbrahim KUTLUAY, "*Gaybet Krizinin Doğurduğu Problemler Bağlamında İsnâşerî Ekollerden Usûlîler'in Kütüb-i Erba'a'ya ve İctihada yaklaşımları*" başlıklı bir tebliği dinleyicilerle paylaştı. Daha sonra Doç. Dr. Halil İbrahim TURHAN tarafından, "*Moğultay b. Kılıç'ın İkmâl-ü Tehzîbi'l-Kemâl Adlı Eseri Özelinde Biyografi yazımında Eleştiri*" başlıklı bir sunum yapılırken; Dr. Öğr. Üyesi Abdülalim DEMİR de "*Muhammed Emîn el-Esterâbâdî'nin Usûlîler'e Yönelttiği Eleştiriler Üzerine Bazı Mülâhazalar*" başlıklı tebliğini arz ettiler ve daha sonra bu oturumun Soru-Cevap bölümüne geçildi.

2.6. VI. Oturum

29 Mayıs 2021 Cumartesi günü sabah saat 11:30'da başlayan ve 12.30'da sona eren VI. Oturumların **Oturum VI/A** Kısımının ana başlığı **Fıkıh İlminde Usul Tartışmaları** idi. Oturum başkanlığını Dr. Öğr. Üyesi Rıfat YILDIZ'ın yaptığı bu oturumda Doç. Dr. Nazım BÜYÜKBAŞ, "*Son (Bir) Usulcü Olarak Şâtıbî'nin Tasavvuf Bilgi Teorisi Eleştirisi*" başlıklı bir tebliğ sunarken; Dr. Abdurrahim BİRLİK ise, "*Fukahânın Cedel İlmine Yaklaşımları ve Getirdikleri Usul-Adab Esasları*" isimli bir sunum yaptılar. Bu oturumda daha sonra Arş. Gör. Dr. Halil KILIÇ, "*İslâm Hukukunun Kazuistik Yapısına Yönelik Eleştiriler ve Karâfî'nin Bu Eleştirilere Karşı Savunusu*" başlıklı tebliğini arz ederek sunum tamamlandı ve ardından bu oturumun Soru-Cevap bölümüne geçildi.

29 Mayıs 2021 Cumartesi günü sabah saat 11:30'da başlayan ve 12.30'da sona eren VI. Oturumların **Oturum VI/B** Kısımının ana başlığı **Eleştiride Üslup ve Usul Örnekleri** idi. Oturum başkanlığını Doç. Dr. Bedri ASLAN'ın yaptığı bu oturumda Doç. Dr. Ayhan HIRA, "*Süleymân b. Ali el-Karamânî'den Şeyh Bedreddîn'e Cevaplar*" başlıklı bir tebliği sundular. Daha sonra Dr. Öğr. Üyesi Abdullah KAVALCIOĞLU tarafından, "*Ücret Karşılığı Kur'ân Okuma Tartışmaları: İbn Âbidîn Mahmûd Hamza Örneği*" başlıklı bir sunum yapılırken; Dr. Öğr. Üyesi Seyit Mehmet UĞUR ise, "*Vakıf Görevlilerinin Azli Konusunda Kadıya Mutlak Yetki Veren Bir Fetvanın Tenkidi: Zeynüddîn İbn Nüceym'in el-Kavlü'n-Nakiyy fi'r-Redd 'Ale'l-Müfterî eş-Şakiyy İsimli Risâlesi*" başlıklı tebliğini arz ettiler ve daha sonra bu oturumun Soru-Cevap bölümüne geçildi.

2.7. VII. Oturum

29 Mayıs 2021 Cumartesi günü öğleden sonra saat 13:00'da başlayan ve 14.00'da sona eren VII. Oturumların **Oturum VII/A** Kısmının ana başlığı **İslâm Tarihi Disiplininde Eleştiri Örnekleri** idi. Oturum başkanlığını Doç. Dr. Metin YILDIZ'ın yaptığı bu oturumda Doç. Dr. Mehmet DALKILIÇ, "*İbn Haldûn'un Bakış Açısından Hilâfetin Kureyşliliği ve Veliht Tayin Etme Meselesi*" başlıklı bir tebliğ sunarken; Dr. Öğr. Üyesi Münir Yaşar KAYA ise, "*16. Yüzyıl Osmanlı Uleması Arasında İlmî Eleştiri Kültürü: Kemalpaşazâde, Bahâeddînzâde ve Birgivî Örneği*" isimli bir sunum yaptılar. Daha sonra Dr. Öğr. Üyesi Rahim AY tarafından, "*Ali Şeriatî'nin Sünnî Osmanlı Düşmanlığı Üzerine Kurulu Safevî Şi'ası-Hıristiyanlık Yakınlaşmasına Yönelik Eleştirileri*" başlıklı tebliğ arz edilerek sunum tamamlandı ve ardından bu oturumun Soru-Cevap bölümüne geçildi.

29 Mayıs 2021 Cumartesi günü öğleden sonra saat 13:00'da başlayan ve 14.00'da sona eren VII. Oturumların **Oturum VII/B** Kısmının ana başlığı **Mezhebî Tartışmalar ve Yansımaları** idi. Oturum başkanlığını Doç. Dr. Nazım BÜYÜKBAŞ'ın yaptığı bu oturumda Doç. Dr. Mehterhan FURKANÎ, "*Mezhep Taassubunda Aşırılık: Şâfiî Bir Âlim Tarafından Yazılmış ed-Dürerü'l-Mensûre Adlı Eser Örneği*" başlıklı bir tebliği sundu. Daha sonra Dr. Öğr. Üyesi Veysel GENÇİL tarafından, "*Okunması Câiz Değildir' Fetvası Verilen el-Keşşâf Tefsiri Günümüze Neden Ulaştı?*" başlıklı bir sunum yapılırken; Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ALTIN da "*Mezhebî Tartışmaların Tefsirdeki Yansımaları: Envârü't-Tenzîl ve Esrârü't-Te'vîl Örneği*" başlıklı tebliğini arz ettiler ve daha sonra bu oturumun Soru-Cevap bölümüne geçildi.

SONUÇ

28-29 Mayıs 2021 tarihleri arasında iki gün süreyle Muş Alparslan Üniversitesi Rektörlüğü ve İslâmî İlimler Fakültesi Dekanlığı iş birliği gerçekleştirilen **Uluslararası İslâm Düşüncesinde Eleştiri kültürü ve Tahammül Ahlâkı -III-** isimli bu ilmî ve bilimsel Sempozyum, alanında bugüne değin yapılan ve önceki iki seriyi devam ettiren geniş katılımlı Sempozyum olması sebebiyle mütemayiz ve kayda değerdir. Ülkemizden ve dünyanın değişik üniversitelerinden çok değerli ve saygın bilim insanları ile bölgedeki çok kıymetli ilim insanlarının katılımıyla gerçekleştirilen bu organizasyonun, ülkemizde yapılan/yapılacak olan ilmî ve bilimsel çalışmalara önemli katkılar sunacağı bir gerçektir. Bu önemli Sempozyumun, sonuçları ve yansımaları itibariyle ilim camiâmıza hayırlı ve bereketli olmasını ümit ediyoruz.